

Algoritmi in podatkovne strukture 1

Visokošolski strokovni študij Računalništvo in informatika

Algoritmi
in problemi

Algoritmi

- Izvor izraza
 - al-Khwārizmī → ... → algoritmi

*Sem
Muhammad ibn Mūsā al-Khwārizmī
Perzijski matematik iz 9. stoletja.*

*Opisal sem algoritme za seštevanje,
množenje, deljenje, kvadratni koren,
izračun decimalk π, itd. števil
v Arabskem (Indijskem) zapisu.*

Algoritmi

- Primer algoritma: seštevanje celih števil

Seštevanje dveh števil

- števíli napišemo eno pod drugo
- začnemo pri enicah
- seštevamo po dve števki
- upoštevamo prenos
- se pomikamo po mestih proti levi

- Ali ta algoritem vedno deluje?
- V času, ko je živel al-Khwārizmī, Evropa uporablja še rimske številke.
- Znaš zapisati algoritem, ki bi deloval v Evropi?
- Kdo je v Evropo prinesel arabske/indijske številke?
- Je predstavitev števil oz. podatkov pomembna?

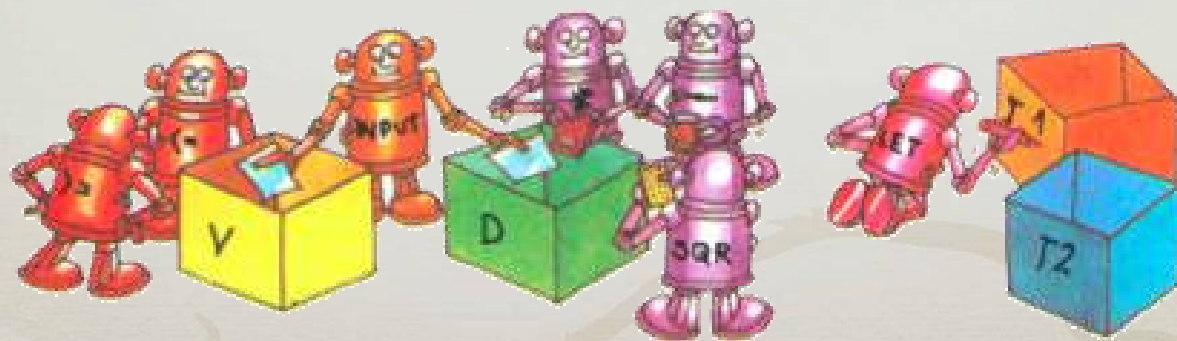
Kako že seštevamo?

$$\begin{array}{r} 1357 \\ + 2846 \\ \hline 1110 \\ \hline 4203 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{MCDLI} \\ + \text{DLXVII} \\ \hline \text{MMXVIII} \end{array}$$

Algoritmi

- Osnovna vprašanja
 - Kaj je algoritem?
 - Kaj je (računski) problem?
 - Kaj pomeni rešiti nek problem?
 - Kaj je vhod algoritma?
 - Kaj je izhod algoritma?
 - itd.

Algoritmi

Algoritem je
jasen, nedvoumen in mehaničen postopek
za reševanje računskega problema.

Neformalna, intuitivno definicija, ki zadošča za potrebe APS.

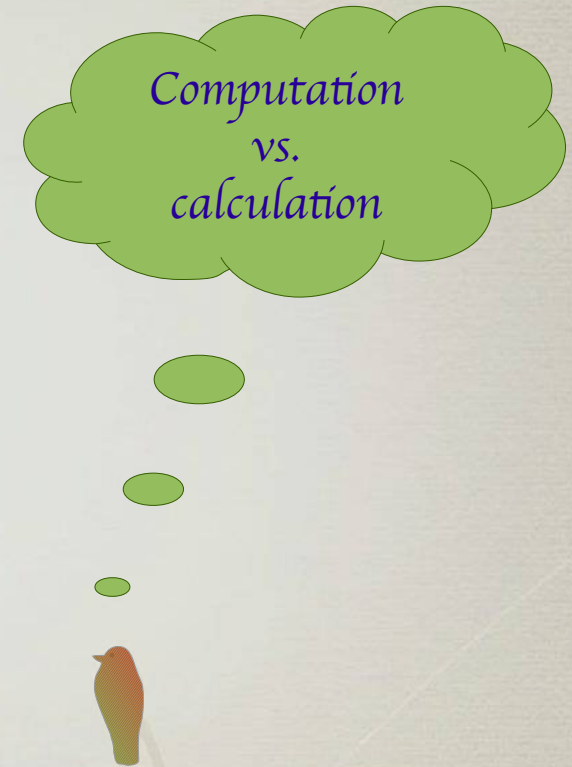

Algoritmi

- Algoritem je
 - **jasen**
 - enostavno razumljiv, skladen z okoljem oz. znanjem
 - **nedvoumen**
 - razumljiv na samo en način, determinističen, enoličen
 - **mehaničen**
 - uporablja elementarne operacije, katerih izvajanje ne zahteva genialnosti
 - **postopek**
 - končen opis izvajanja, korak za korakom
 - za reševanje **računskega problema**

Računski problemi

- Rešiti računski problem pomeni,
 - za **vse** možne **naloge** problema
 - znati poiskati ustrezno **rešitev**.
- Primer problema
 - seštevanje števil do 100
 - za dani celi števili x in y ,
kjer $0 \leq x, y \leq 100$
 - izračunaj njuno vsoto $x + y$

Ali gre le za računanje (calculation) ali za ka več (computation)?

Računski problemi

- Računski problem
 - splošno in natančno opisuje želeni odnos
 - med *nalogami* in
 - njihovimi *rešitvami*.

Računski problemi

- Naloge in rešitve
 - naloga je konkreten primerek problema
 - rešitev se nanaša na neko nalogo

Primer:

problem: seštevanje števil do 100

naloga: $12 + 13$, **rešitev:** 25

naloga: $100 + 0$, **rešitev:** 100

ni naloga: $101 + 1$

PS: Koliko je možnih nalog in koliko rešitev?

Računski problemi

- Algoritem torej rešuje računski problem
 - kadar zna za vsako nalogo problema
 - izračunati pravilno rešitev

Računski problemi

- Vrste računskih problemov

- **iskalni**

- rešitev je objekt, ki zadošča danim omejitvam
 - Za dani števili izračunaj njuno vsoto.
 - Uredi podani seznam elementov.
 - Poišči pot iz predavalnice do menze.

- **odločitveni**

- rešitev je oblike da/ne
 - Za podana števila x , y , in z preveri ali je $x+y=z$?
 - Ali je podano zaporedje števil urejeno?
 - Ali obstaja pot iz predavalnice do menze krajša od 42 m?

Računski problemi

- Vrste računskih problemov
 - **preštevalni**
 - rešitev je število objektov, ki zadoščajo danim omejitvam
 - Na koliko različnih načinov lahko dve naravni števili seštejemo, da dobimo 42?
 - Koliko je različnih razvrstitev elementov danega seznama?
 - **naštevalni**
 - podobno kot preštevalni, le da je rešitev množica objektov, ki zadoščajo danim omejitvam
 - **optimizacijski**
 - iskanje najboljše rešitve izmed vseh možnih
 - *kriterijski* – iščemo le vrednost rešitve
 - *konstrukcijski* – rešitev želimo konstruirati

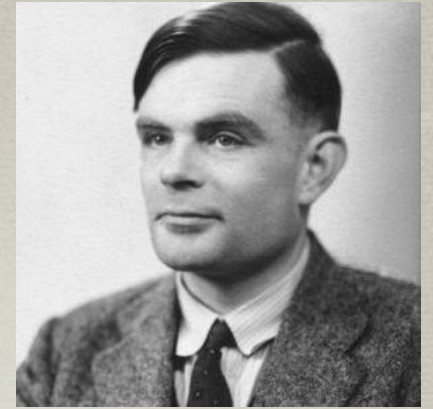

Računski problemi

- Formalna definicija računskega problema
 - množica vseh parov
 - naloga problema
 - in njena rešitev
- Formalna definicija algoritma
 - Turingov stroj, ..., programski jeziki
- Church-Turingova teza
 - S Turingovim strojem se da izračunati vse, kar se sploh da izračunati.

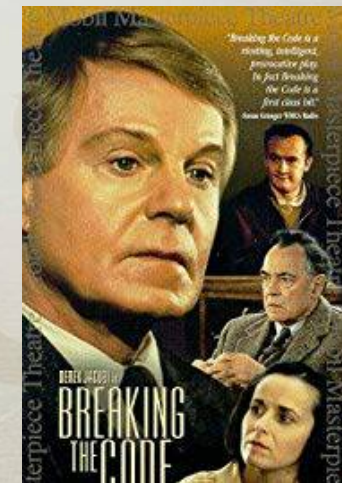
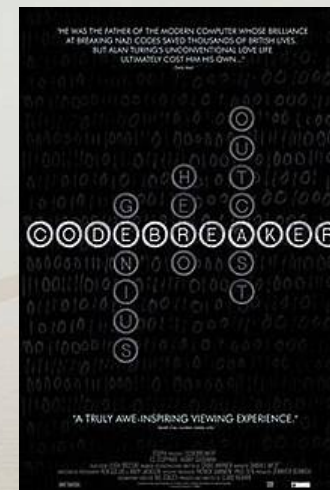

Računski problemi

Alan Turing, 1912 - 1954

- Alan Turing
 - utemeljitelj algoritmike, izračunljivosti, ...
 - razbil nemško kodo Enigma
 - umetna inteligenca: Turingov test
 - filmi o Turingu
 - Imitation game, 2014; Codebreaker, 2011; Breaking the Code, 1996

Snovanje algoritmov

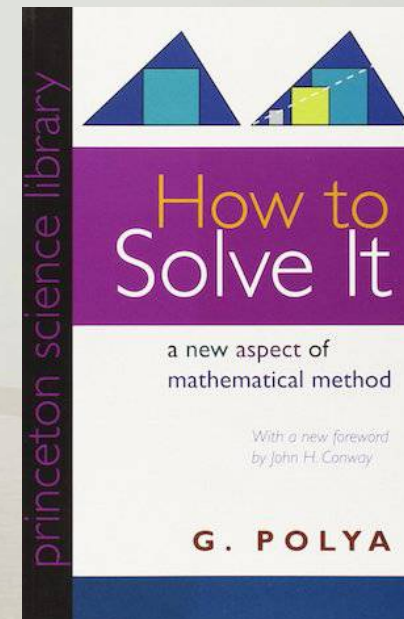
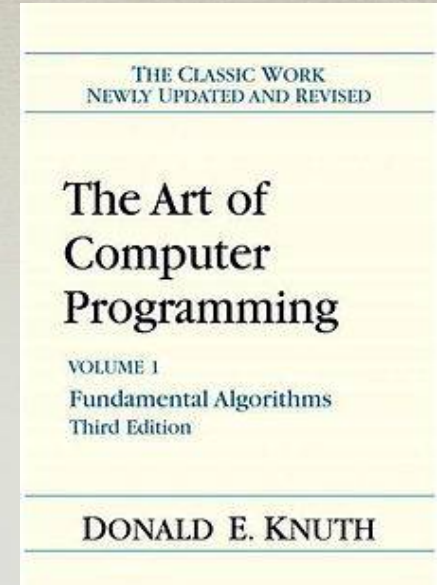
- Kako snovati algoritme?
- Predpogoj
 - dobro razumevanje problema
- Cilj
 - opis algoritma
- Kriteriji
 - pravilnost
 - učinkovitost
 - preprostost
 - implementabilnost

*Zapisal sem
Evklidov algoritem
za največji skupni
delitelj dveh števil.*

Snovanje algoritmov

- Kako snovati algoritme?
 - snovanje algoritmov je umetnost
 - TAOCP, Donald Knuth
 - Kdor hoče dobro pisati, mora veliko brati.
 - branje tujih programov
 - How to solve it?, George Polya
 1. Razumevanje problema
 2. Izdelava načrta
 3. Sledenje načrtu
 4. Pogled nazaj

Snovanje algoritmov

- Metode snovanja algoritmov

- groba sila (*brute force*) in izčrpno preiskovanje (*exhaustive search*)
- sestopanje (*backtracking*)
- razveji in omeji (*branch & bound*)
- požrešno (*greedy*)
- deli in vladaj (*divide & conquer*)
- zmanjšaj in vladaj (*reduce & conquer*)
- pretvori in vladaj (*transform & conquer*)
- dinamično programiranje (*dynamic programming*)
- linearno programiranje (*linear programming*)
- ...

Snovanje algoritmov

- Opisni jeziki
 - naravni jezik
 - diagrami poteka
 - psevdokoda
 - programski jezik
 - strojna koda
 - itd.

Snovanje algoritmov

- Naravni jezik
 - nejasnost
 - dvoumnost
 - primeren za opis ideje

Dvojiško iskanje elementa v urejeni tabeli

izvedemo tako, da s primerjavo iskanega elementa s sredinskim elementom tabele ugotovimo ali je iskani element v levi ali desni polovici. Nato gremo iskat element v ustrezni del tabele.

Odločitveni ali iskalni problem

Naloga:

- urejena tabela elementov

Rešitev:

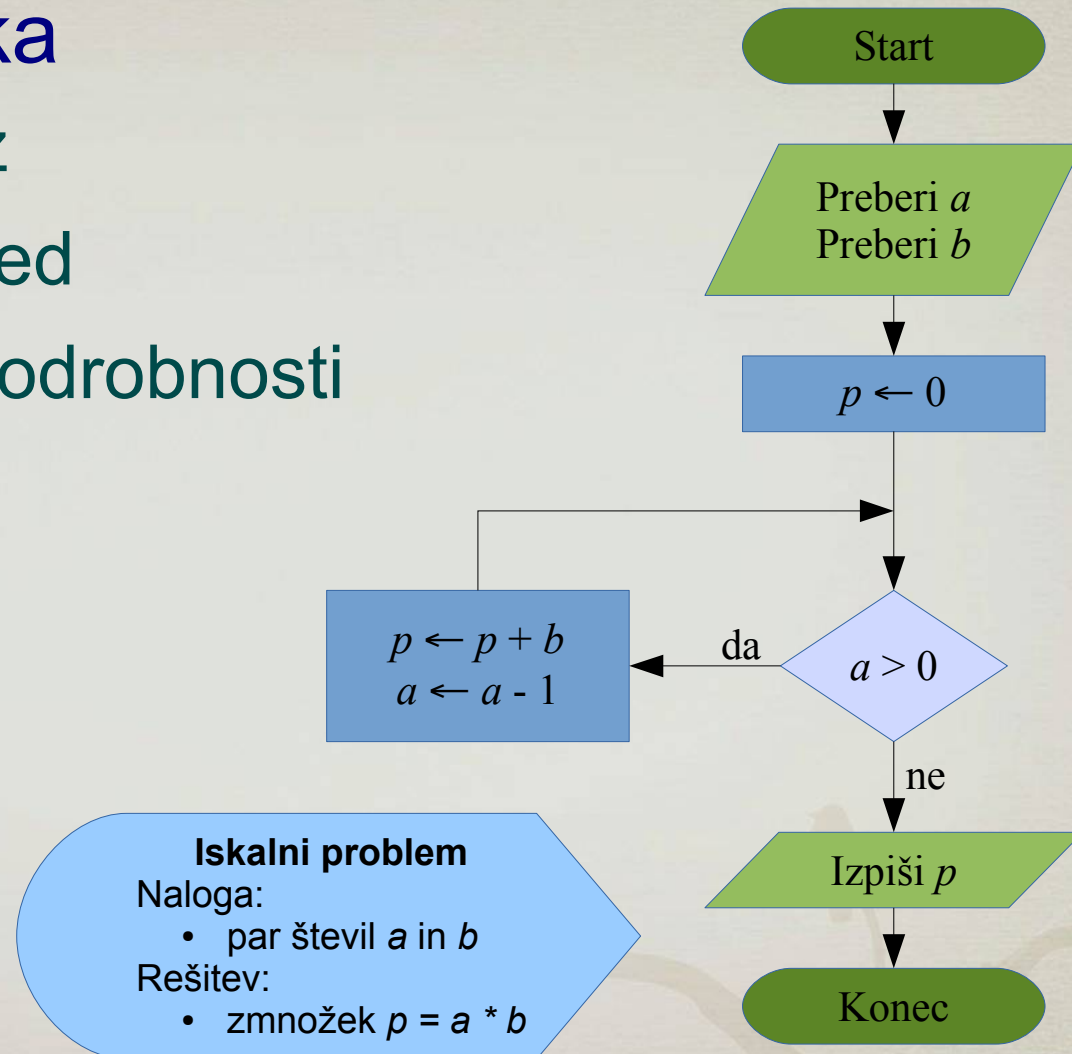
- odgovor da/ne
- indeks iskanega elementa

*Prepisovalci bodo
javno obešeni
na oglasni deski.*

Snovanje algoritmov

- Diagram poteka
 - grafični prikaz
 - globalen pogled
 - okoren opis podrobnosti

Snovanje algoritmov

- Psevdokoda

- prenosljivost?

- človek/človek
- človek/stroj, stroj/stroj

- poljubna natančnost opisa

- uporaba matematičnih formul

Iskalni problem

Naloga:

- par števil a in b

Rešitev:

- zmnožek $p = a * b$

```
preberi a in b
```

```
p ← 0
```

```
while a > 0 do
```

```
    p ← p + b
```

```
    a ← a - 1
```

```
endwhile
```

```
izpiši p
```

Glej tudi: http://en.wikipedia.org/wiki/Sieve_of_Eratosthenes

Naj bo L seznam celih števil od 2 do N

Ponavljaj

 Naj bo X prvi neobdelani element v seznamu L

 Izpiši X

 Iz seznama odstrani vse večkratnike X

Dokler je X manjši od N

Iskalni problem

Naloga:

- število N

Rešitev:

- seznam praštevil

Snovanje algoritmov

- Programski jezik
 - realnost
 - ogromna izbira
 - algoritem lahko dejansko izvedemo

```
int gcd(int a, int b) {  
    if (b == 0) return a;  
    return gcd(b, a % b);  
}
```

```
gcd a 0 = a  
gcd a b = gcd b (a `rem` b)
```

```
.text  
.global pgcd  
  
pgcd:  
    push    %ebp  
    mov     %esp, %ebp  
    mov     8(%ebp), %eax  
    mov     12(%ebp), %ecx  
    push   %edx  
  
.loop:  
    cmp     $0, %ecx  
    je     .end  
    xor     %edx, %edx  
    div    %ecx  
    mov     %ecx, %eax  
    mov     %edx, %ecx  
    jmp    .loop  
  
.end:  
    pop    %edx  
    leave  
    ret
```

Iskalni problem

Naloga:

- par števil a in b

Rešitev:

- število g - gcd

```
: gcd ( a b -- c )  
    [ abs ] [ [ nip ] [ mod ] 2bi gcd ] if-zero ;
```

Snovanje algoritmov

- Strojna koda
- razumljiva le računalniku
- hitro izvajanje

```
0000000 cf fa ed fe 07 00 00 01 03 00 00 80 02 00 00 00
0000010 0f 00 00 00 38 03 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000020 19 00 00 00 48 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000030 52 4f 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000040 00 00 00 00 01 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000050 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000060 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 38 01 00 00 00
0000070 5f 5f 54 45 58 54 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000080 00 00 00 00 01 00 00 00 00 00 10 00 00 00 00
0000090 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
00000a0 07 00 00 00 05 00 00 03 00 00 00 00 00 00 00
00000b0 5f 5f 74 65 78 74 00 00 00 00 00 00 00 00 00
00000c0 5f 5f 54 45 58 54 00 00 00 00 00 00 00 00 00
00000d0 20 0f 00 00 01 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
00000e0 20 0f 00 00 04 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
00000f0 00 04 00 80 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000100 5f 5f 75 6e 77 69 6e 64 5f 69 6e 66 6f 00 00
0000110 5f 5f 54 45 58 54 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000120 98 0f 00 00 01 00 00 00 48 00 00 00 00 00 00
0000130 98 0f 00 00 02 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000140 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000150 5f 5f 65 68 5f 66 72 61 6d 65 00 00 00 00 00
0000160 5f 5f 54 45 58 54 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000170 e0 0f 00 00 01 00 00 00 18 00 00 00 00 00 00
0000180 e0 0f 00 00 03 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000190 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
00001a0 19 00 00 00 48 00 00 00 5f 5f 4c 49 4e 4b 45 44
00001b0 49 54 00 00 00 00 00 00 10 00 00 01 00 00 00
00001c0 00 10 00 00 00 00 00 00 10 00 00 00 00 00 00
00001d0 d0 00 00 00 00 00 00 07 00 00 00 01 00 00 00
00001e0 00 00 00 00 00 00 00 00 22 00 00 80 30 00 00
00001f0 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
*
```

```
0000280 0e 00 00 00 20 00 00 00 0c 00 00 00 2f 75 73 72
0000290 2f 6c 69 62 2f 64 79 6c 64 00 00 00 00 00 00 00
00002a0 1b 00 00 00 18 00 00 00 56 2d 90 64 27 5b 38 9c
00002b0 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 10 00 00 00
00002c0 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
00002d0 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 2a 00 00 00
00002e0 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 28 00 00 00
00002f0 70 0f 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000300 0c 00 00 00 38 00 00 00 18 00 00 00 02 00 00 00
0000310 01 01 ad 04 00 00 01 00 2f 75 73 72 2f 6c 69 62
0000320 2f 6c 69 62 53 79 73 74 65 6d 2e 42 2e 64 79 6c
0000330 69 62 00 00 00 00 00 00 26 00 00 00 10 00 00 00
0000340 38 10 00 00 08 00 00 00 29 00 00 00 10 00 00 00
0000350 40 10 00 00 18 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0000360 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
*
```

```
0000f20 55 48 89 e5 48 83 ec 10 89 7d f8 89 75 f4 81 7d
0000f30 f4 00 00 00 00 0f 85 0b 00 00 00 8b 45 f8 89 45
0000f40 fc e9 14 00 00 00 8b 7d f4 8b 45 f8 99 f7 7d f4
0000f50 89 d6 e8 c9 ff ff ff 89 45 fc 8b 45 fc 48 83 c4
0000f60 10 5d c3 66 66 66 66 2e 0f 1f 84 00 00 00 00 00
0000f70 55 48 89 e5 48 83 ec 10 bf 2a 00 00 00 be 17 00
0000f80 00 00 e8 99 ff ff ff be 00 00 00 00 89 45 fc 89
0000f90 f0 48 83 c4 10 5d c3 90 01 00 00 00 1c 00 00 00
0000fa0 00 00 00 00 1c 00 00 00 00 00 00 00 1c 00 00 00
0000fb0 02 00 00 00 20 0f 00 00 34 00 00 00 34 00 00 00
0000fc0 98 0f 00 00 00 00 00 00 34 00 00 00 03 00 00 00
0000fd0 0c 00 01 00 10 00 01 00 00 00 00 00 00 00 00 01
0000fe0 14 00 00 00 00 00 00 00 01 7a 52 00 01 78 10 01
0000ff0 10 0c 07 08 90 01 00 00 00 00 00 00 00 00 00 00
0001000 00 01 5f 00 05 00 03 5f 6d 68 5f 65 78 65 63 75
0001010 74 65 5f 68 65 61 64 65 72 00 26 67 63 64 00 2a
0001020 6d 61 69 6e 00 2f 02 00 00 00 03 00 a0 1e 00 03
0001030 00 f0 1e 00 00 00 00 00 a0 1e 50 00 00 00 00 00
0001040 fa de 0c 05 00 00 00 14 00 00 00 01 00 00 00 00
0001050 00 00 00 00 00 00 00 00 02 00 00 00 0f 01 10 00
0001060 00 00 00 00 01 00 00 00 16 00 00 00 0f 01 00 00
0001070 20 0f 00 00 01 00 00 00 1b 00 00 00 0f 01 00 00
0001080 70 0f 00 00 01 00 00 00 21 00 00 00 01 00 00 01
0001090 00 00 00 00 00 00 00 00 20 00 5f 5f 6d 68 5f 65
00010a0 78 65 63 75 74 65 5f 68 65 61 64 65 72 00 5f 67
00010b0 63 64 00 5f 6d 61 69 6e 00 64 79 6c 64 5f 73 74
00010c0 75 62 5f 62 69 6e 64 65 72 00 00 00 00 00 00 00
```

Snovanje algoritmov

- Semantične vrzeli

- ideja algoritma

snovanje, metode snovanja

- opis algoritma (algoritem)

programiranje, implementacija

- izvorna koda

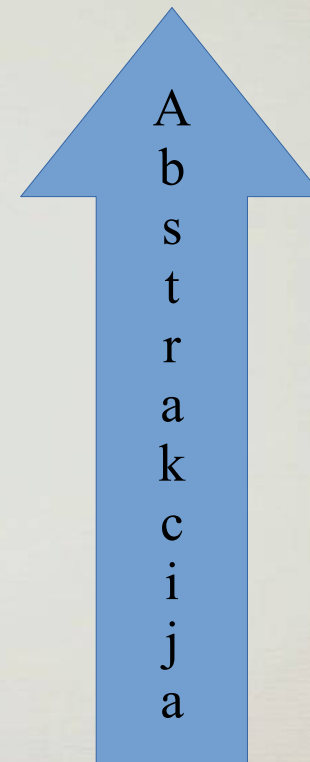
prevajanje / tolmačenje

- strojna koda

izvajanje

- proces

Implementacija algoritmov

- Programiranje 1, 2, 3, ...
 - branje vhoda in izpis izhoda
 - aritmetične in logične operacije
 - nizi in tabele (polja, *array*)
 - odločitveni stavki
 - iteracija oz. zanke

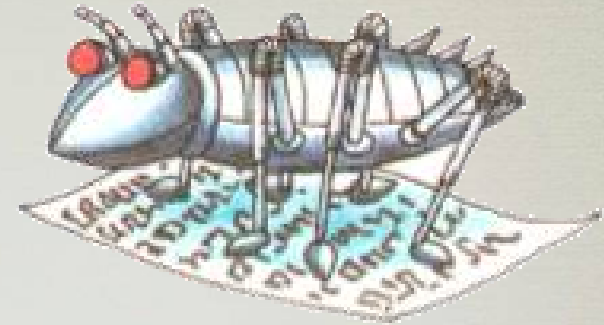
Predpostavljamo,
da programiranje
obvladate.

Implementacija algoritmov

- Razhroščevanje kode

- `printf` metoda
- sledenje programu (*trace*)
- prekinitvena točka (*breakpoint*)
- opazovanje (*watch*)

- Profiliranje in instrumentacija kode

- ugotavljanje, koliko časa/pomnilnika/itd. porabijo posamezni deli programa
- programu dodamo ukaze za merjenje

Implementacija algoritmov

- Izvajanje programa
 - prevajanje izvorne kode v strojno kodo
 - interpretiranje izvorne kode
- Izvedba algoritma
 - program zaženemo na ustreznem računalniku
 - izvajanje eksperimentov
 - znanstvena metoda: hipoteza
 - eksperimentalno ovrednotenje algoritma

Sled algoritma

- Sled algoritma
 - izpis podatkov tekom izvajanja, npr.:
 - spremenljivke, podatkovne strukture
 - št. korakov, globina rekurzije, itd.
- Izvajanje
 - simuliranje na papir
 - dejansko z računalnikom

Sled algoritma

- Evklidov algoritem

```
int gcd(int a, int b) {  
    if (b == 0) return a;  
    return gcd(b, a % b);  
}
```

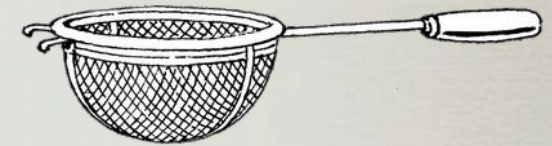
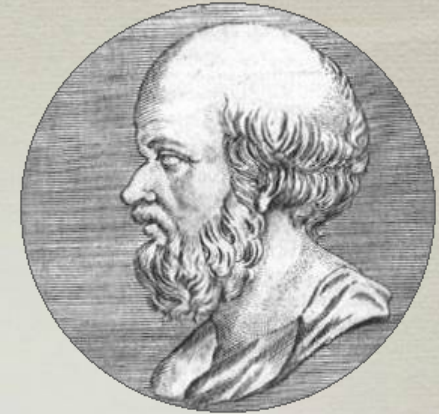
gcd(264, 72)

#	a	b	q	r
0	264	72	3	48
1	72	48	1	24
2	48	24	2	0
3	24	0		

gcd(264, 72) =
gcd(72, 48) =
gcd(48, 24) =
gcd(24, 0) = 24

Sled algoritma

- Eratostenovo sito

Naj bo L seznam celih števil od 2 do N
Ponavljaj
 Naj bo X prvi neobdelani element v seznamu L
 Izpiši X
 Iz seznama odstrani vse večkratnike X
Dokler je X manjši od N

Eratostenovo sito za $n = 30$

#	izbrani X in seznam L																													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
2	2	3		5		7		9		11		13		15		17		19		21		23		25		27		29		
3	2	3		5		7				11		13				17		19				23		25				29		
4	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		
5	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		
6	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		
7	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		
8	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		
9	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		
10	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		
11	2	3		5		7				11		13				17		19				23						29		

Kaj delamo pri APS?

- Razumevanje algoritma
 - psevdokoda, sled, ...
- Pravilnost algoritma
 - Ali algoritem res računa tisto, kar mislimo, da računa?
- Zahtevnost algoritma
 - Katere in koliko virov (čas, pomnilnik) potrebuje algoritem?

Se da bolje?

Povzetek

- Algoritem, računski problem
 - naloga, rešitev, vrste problemov
- Snovanje algoritmov
 - opis algoritma, metode snovanja
- Implementacija algoritmov
 - eksperimenti
- Sled algoritma